

**ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ԳԻՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱՄՓՈՓՈՂ
«ՏԵՂԵԿԱԳԻՐՔ»**

ՀՀ ԳԱԱ Հ. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտը ի թիվս իր մի շարք կարևոր և հաշվետվական ձեռնարկումների լույս է ընծայում իր ամենամյա գիտական գործունեությունն ամփոփող տեղեկատվական ժողովածու:

Լույս է տեսել 2024 թ. գիտական գործունեությունը ներկայացնող «Տեղեկագիրքը» (կազմողներ՝ Վ. Կատվալյան, Գ. Մխիթարյան, Ն. Հովհաննիսյան):

Գրքի կառուցվածքը բավականին պարզ է, բաղկացած է երկու մասից, առաջինում՝ «ինստիտուտի 2024 թ. գիտական գործունեության հիմնական արդյունքները» (էջ 7-29), երկրորդում՝ «ինստիտուտի 2024 թ. գիտական գործունեության հիմնական արդյունքները՝ ըստ ուղղությունների» (էջ 30-121): Երկրորդ մասում ներկայացված ուսումնասիրությունների վերաբերյալ տեղեկությունները ներկայացվում են նաև ռուսերեն և անգլերեն ամփոփումներով (էջ 122- 237):

Հիմնական արդյունքները բաժնում նշվում է երկու կարևորագույն արդյունք՝ Ռիվոլյալի հայտնի բառարանում «ազգային ինքնության բառային շերտին», այլև Ս. Գրքի շարահյուսական յուրօրինակ կառույցի քննությունը, նշվում են բազային ֆինանսավորմամբ ստացված՝ «Հայ բարբառների ուսումնասիրություն» (ղեկ.՝ Վ. Կատվալյան), «Հայոց լեզվի պատմական զարգացման հարցեր» (ղեկ.՝ Գ. Մխիթարյան), «Ընդհանուր և համեմատական, կիրառական լեզվաբանության հարցեր» (զեկ.՝ Վ. Համբարձումյան, Գ. Գրի-

¹ ՀՀ ԳԱԱ Գ Հ. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտի «Տեղեկագիրք» (2024 թ.), Ե., 2025, ՀՀ ԳԱԱ ԼԻ հրատ., 240 էջ:

գորյան), «Արդի արևելահայերենի և արևմտահայերենի ուսումնասիրման և կոնոնարկման խնդիրներ» (ղեկ.՝ Թ. Ասոյան) և թեմատիկ ֆինանսավորմամբ ստացված Շիրակի մարզի բարբառային համապատկեր» թեմատիկ ծրագրով (ղեկ.՝ Վ. Կատվալյան) արդյունքները), այնուհետև՝ մանրամասն տեղեկացվում են «կիրառական աշխատանքների արդյունքները»:

Այդ բաժնի վերջում բերվում է ինստիտուտի տարվա հրապարակումների ցանկը, որը բավականին ընդգրկուն է (էջ 14-29), որից իմանում ենք, որ ինստիտուտի գիտաշխատողները՝ 1) գիտական «ամսագրերում ու գիտաժողովների գրախոսվող ժողովածուներում» տպագրել են շուրջ վեց տասնյակ (թվով՝ 59) հոդված, ինստիտուտի «Լեզու և լեզվաբանություն» հանդեսի էջերում շուրջ մեկ տասնյակ (թվով՝ 8) հոդված, ինչպես նաև հոդվածներ՝ լույս տեսած «Ջահուկյանական ընթերցումներ», ինստիտուտի կազմակերպած վեց միջազգային և հանրապետական գիտաժողովների նյութերի ժողովածուներում՝ շուրջ հինգ տասնյակ (թոով՝ 46):

Ինչպես կարելի է նկատել, «հունձքը առատ» է, իսկ թե ինչպիսին է նրա բովանդակությունը՝ արծարծվող հարցերի («նյութի») սերտությունը, դա մնում է գիտական միջավայրին՝ մեր օրերի հայերենագիտությանը, որն ունի իր պահանջներն ու խստությունները մեր լեզվի ներկայից հանգուցային խնդիրների ձեռնարկման և լուծումների տեսանկյունից:

Այստեղ, իբրև ընդհանուր տպավորություն նկատենք, որ հիշյալ աշխատանքներում կան բավականին արդիական և կարևոր հարցադրումներով երևան եկածներ, կա նաև հայտնի իրադրությունների վերաբերյալ նոր միջամտություն, որ չենք վարում հիշելու այն հայտնի ասույթը, թե ամեն մի նոր լավ (կամ վատ) մոռացված հինն է, ավելացնենք՝ մոռացության տալու փորձն է: Նման դեպքում առաջ է գալիս խնդիր՝ ավելի հետևողական և գիտական առումով ավելի խիստ լինելու ամեն մի աշխատանքի (վերլուծության, դրույթի շարադրանքի) դեպքում՝ կանխել նախկինում արվածը անտեսելը, շրջանցելը և այլն:

«Տեղեկագրքի» մեծ արժանիք ենք համարում ռուսերեն և անգլերեն լեզուներով ամփոփումներ ունենալը, որոնցում համապատասխանաբար ներկայացվում է լույս տեսած գիտական հոդվածների բովանդակության վերաբերյալ տեղեկություն. ինչպես նշվում է «Երկու խոսք»-ում, «Ըստ գիտահետազոտական աշխատանքների վերոհիշյալ չորս ուղղությունների՝ ներկայացվում են տարվա ընթացքում հրապարակված գրքերի և հոդվածների համառոտ ամփոփագրերը, նախ՝ հայերեն, ապա՝ անգլերեն և ռուսերեն: Հոդվածների օտարալեզու, համառոտ ամփոփագրերը նույնությամբ արտատպվում են համապատասխան գիտական հանդեսներից» (էջ 6):

Ինչպես նախկինում ասել ենք, ինստիտուտի տնօրինության նման ձեռնարկումն ունի գիտակազմակերպական նշանակություն, ավելացնենք՝ այն տեղեկատվական որոշակի նպաստ է հայերենի ուսումնասիրության բնագավառի ատաջընթացին:

Սույն «Տեղեկագրքի» էջերում ամփոփված գիտական հոդվածներից նկատում ենք մի ուշադրության տեղիք տվող իրողություն, դա այն է, որ ինստիտուտի գիտական անձնակազմի ոչ բոլոր ներկայացուցիչներն են, որ հանդես են գալիս գյտական հրապարակումներով, որ տեղին է: